

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 6. travnja 2022.

Analiza presude

Trivkanović protiv Hrvatske (br.2)
br. zahtjeva 54916/16

čl. 6. – pravo na pošteno suđenje (pristup sudu)

Odluke domaćih sudova o odbijanju zahtjeva za ponavljanje parničnog postupka za naknadu štete protiv države bile su očigledno nerazumne jer su nestali sinovi podnositeljice utvrđeni žrtvama kaznenog djela ratnog zločina

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, dana 21. siječnja 2021., presudio je da je Republika Hrvatska povrijedila pravo podnositelja zahtjeva na pošteno suđenje zajamčeno člankom 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Zahtjev Europskom sudu podnijela je majka dvojice muškaraca koje su pripadnici policijske jedinice u Sisku odveli iz njihove kuće 25. kolovoza 1991. godine¹. Dana 21. studenog 2005. općinski sud proglasio je sinove podnositeljice zahtjeva umrlima, utvrdivši kao dan smrti 25. kolovoza 1991. Podnositeljica je 2006. godine pokrenula parnični postupak za naknadu štete protiv države tvrdeći da su njezine sinove ubili pripadnici hrvatske policije. Općinski sud presudio je da je u odnosu na njezin zahtjev za naknadu štete nastupila zastara s obzirom na to da je tužbu podnijela u rujnu 2006., odnosno više od pet godina nakon nestanka njezinih sinova. Podnositeljica je tvrdila da je šteta uzrokovana kaznenim djelom ratnog zločina koje ne zastarijeva te da treba primijeniti dulji zastarni rok. No, sukladno ustaljenoj sudskoj praksi domaćih sudova dulji rokovi zastare za zahtjeve za naknadu štete primjenjuju se samo kada kazneni sud pravomoćnom presudom utvrdi da je kazneno djelo počinjeno. Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je reviziju podnositeljice zahtjeva.

Pravomoćnom osuđujućom presudom kojom je 2014. godine okrivljenik V.M. proglašen krivim zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva jer nije spriječio i kaznio niz takvih zločina koje su počinili pripadnici policijskih jedinica pod njegovim zapovjedništvom, kao žrtve su bili obuhvaćeni i sinovi podnositeljice. Oslanjajući se na tu presudu, podnositeljica je 1. kolovoza 2014. godine podnijela zahtjev za ponavljanjem parničnog postupka protiv Republike Hrvatske radi naknade štete. Općinski sud u Sisku odbio

¹ Budući da je podnositeljica preminula nakon podnošenja zahtjeva Europskom sudu, na traženje njezinih unuka, djece jednog od stradalih sinova, Europski sud je utvrdio da unuci imaju legitiman interes ustrajati u zahtjevu. U tekstu analize, a slijedeći tekst presude Europskog suda, navodi se i dalje „podnositeljica zahtjeva“.

je njezin zahtjev smatrajući da osuda V.M.-a ne predstavlja novi dokaz koji je mogao dovesti do drugačijeg ishoda jer nije postojala uzročno-posljedična veza između stradavanja sinova podnositeljice zahtjeva i kažnjivog ponašanja V.M.-a. Naime, općinski sud je obrazložio svoj stav time da je okrivljenik u kaznenom postupku osuđen zbog nestanka podnositeljičinih sinova, a ne zbog njihove smrti, te da stoga podnositeljica nema osnove za naknadu štete. Povodom žalbe Županijski sud u Sisku je potvrdio odluku prvostupanjskog suda, a Ustavni sud odbacio ustavnu tužbu podnositeljice.

Pred Europskim sudom podnositeljica zahtjeva prigovorila je da joj je odbijanjem domaćih sudova da ponove parnični postupak u kojem je tražila naknadu štete zbog stradavanja svojih sinova, povrijeđeno pravo na pristup sudu zajamčeno člankom 6. Konvencije.

Dopuštenost

Zastupnica Republike Hrvatske pred Europskim sudom prigovorila je dopuštenosti ovog zahtjeva ističući da se članak 6. Konvencije ne primjenjuje na postupke povodom zahtjeva za ponavljanje postupka.

Europski sud je potvrdio da se članak 6. obično ne primjenjuje na postupak povodom zahtjeva za ponavljanje postupka, osim ako se pokaže da je taj postupak bio odlučujući za prava i obveze građanske naravi podnositelja zahtjeva. Dakle, priroda, opseg i posebne značajke postupka povodom zahtjeva za ponavljanje postupka u konkretnom predmetu i u određenom pravnom poretku ipak mogu dovesti do primjene članka 6. Konvencije i na tu vrstu postupaka. Europski sud uputio je na presudu velikog vijeća u predmetu *Bochan*² u kojoj je sažeta njegova sudska praksa koja se odnosi na primjenjivost članka 6. na postupke pokrenute zahtjevom za ponavljanje postupka.

Budući da je u ovom predmetu domaći sud već bio proveo vrlo detaljno ispitivanje pitanja koja su se odnosila na osnovanost predmeta, a koje ispitivanje je nadilazilo puko razmatranje je li osuda V.M.-a zbog kaznenog djela ratnog zločina mogla dovesti do drugačijeg ishoda parničnog postupka, Europski sud je zaključio da je postupak povodom zahtjeva za ponavljanje postupka bio odlučujući za utvrđivanje podnositeljičinih prava i obveza građanske naravi, odnosno da je članak 6. Konvencije primjenjiv na ovaj predmet.

Osnovanost

Europski sud istaknuo je da je u ovom predmetu mjerodavna i njegova sudska praksa razvijena u kontekstu prava na život i članka 2. Konvencije iako se zahtjev podnositeljice temelji na članku 6. Konvencije. Naime, Europski sud je u brojnim predmetima koje je ispitivao temeljem članka 2. Konvencije utvrdio da se za osobe koje su nestale nakon što su bile pritvorene od strane predstavnika države smatralo da su umrle i da je država stoga odgovorna za njihovu smrt (*Aslakhanova i drugi protiv Rusije*, §100.). U takvim slučajevima se odgovornost države ne temelji samo na djelotvornoj zaštiti prava na život predviđenoj člankom 2., već i na čvrstoj pretpostavci uzročnosti između pritvaranja i smrti, a koja pretpostavka nastaje kad god vlasti, u cijelosti ili u velikoj mjeri, imaju isključiva saznanja o događajima povezanim sa smrću pojedinca. Sukladno praksi Europskog suda, u takvim

² Sažetak presude *Bochan protiv Ukrajine (br.2)* na hrvatskom jeziku dostupan je [ovdje](#).

situacijama teret dokazivanja je na vlastima koje trebaju pružiti zadovoljavajuće i uvjerljivo objašnjenje ([Varnava i drugi protiv Turske](#)).

Europski sud uzeo je u obzir i činjenicu da je Vrhovni sud u svojoj kasnijoj sudskoj praksi razvijenoj u kontekstu istih povijesnih događaja povezanih s ratom zauzeo stajalište da je država odgovorna za smrt žrtve i štetu nastalu u situaciji kada ratni zločin koji su počinili pripadnici oružanih snaga uključuje prisilne nestanke, a nestala žrtva je kasnije proglašena umrlom. Tome je tako zbog očite uzročno-posljedične veze između nestanka i (pretpostavljene) smrti žrtve. Ta sudska praksa ukazuje i na to da se u takvim slučajevima teret dokazivanja prebacuje na državu koja treba dokazati da je žrtva preživjela ili da je umrla u drugačijim okolnostima.

Uzimajući u obzir navedenu praksu Vrhovnog suda te svoju sudsku praksu temeljem članka 2. Konvencije, kao i činjenicu da je V.M. proglašen krivim jer nije spriječio i kaznio niz ratnih zločina protiv civilnog stanovništva koje su počinili pripadnici policijskih jedinica pod njegovim zapovjedništvom, uključujući i nestanak sinova podnositeljice zahtjeva, Europski sud je zaključio da su odluke domaćih sudova o nepostojanju uzročno-posljedične veze između kažnjivog ponašanja V.M.-a i stradavanja sinova podnositeljice zahtjeva, bile očigledno nerazumne.

Stoga je Europski sud utvrdio da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Za utvrđenu povredu Europski sud dosudio je podnositeljici zahtjeva po 12.500,00 eura na ime nematerijalne štete te 2.000,00 eura na ime troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.